TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2021. gada 20. janvārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 2004/83/EK – Obligātie standarti attiecībā uz bēgļa statusa vai alternatīva aizsardzības statusa piešķiršanas nosacījumiem – Bēgļa statuss – 2. panta c) punkts – Bēgļa statusa izbeigšana – 11. pants – Apstākļu maiņa – 11. panta 1. punkta e) apakšpunkts – Iespēja pieprasīt izcelsmes valsts aizsardzību – Novērtēšanas kritēriji – 7. panta 2. punkts – Finanšu un sociālais atbalsts – Atbilstības neesamība

Lietā C-255/19

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)* (Administratīvā virstiesa (Imigrācijas un patvēruma lietu palāta), Apvienotā Karaliste) iesniedza ar 2019. gada 22. marta lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2019. gada 26. martā, tiesvedībā

Secretary of State for the Home Department

pret

OA,

piedaloties –

Apvienoto Nāciju Augstajam komisāram bēgļu jautājumos (*UNHCR*),

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], tiesneši K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], Tiesas priekšsēdētājs, kas pilda otrās palātas tiesneša pienākumus, A. Kumins [*A. Kumin*], T. fon Danvics [*T. von Danwitz*] (referents) un P. Dž. Švīrebs [*P. G. Xuereb*],

ģenerāladvokāts: Dž. Hogans [*G. Hogan*],

sekretāre: S. Stremholma [*C. Strömholm*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2020. gada 27. februāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– Apvienotās Karalistes valdības vārdā – *Z. Lavery* un *J. Simpson*, pārstāves, kurām palīdz *D. Blundell*, *barrister*,

* Tiesvedības valoda – angļu.

– Francijas valdības vārdā – sākotnēji *A.-L. Desjonquères* un *A. Daniel*, kā arī *D. Colas* un *D. Dubois*, vēlāk – *A.-L. Desjonquères* un *A. Daniel*, kā arī *D. Dubois*, pārstāvji,

– Ungārijas valdības vārdā – *Z. Fehér* un *R. Kissné Berta*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – sākotnēji *A. Azema* un *M. Condou-Durande*, kā arī *J. Tomkin*, vēlāk – *A. Azema* un *J. Tomkin*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2020. gada 30. aprīļa tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 2004/83/EK (2004. gada 29. aprīlis) par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2004, L 304, 12. lpp.; kļūdas labojums – OV 2005, L 204, 24. lpp.;) 2. panta c) punktu, 7. pantu un 11. panta 1. punkta e) apakšpunktu.

2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Secretary of State for the Home Department* (iekšlietu ministrs, Apvienotā Karaliste) un Somālijas pilsoni OA par šīs personas bēgļa statusa atcelšanu.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

3 Konvencija par bēgļa statusu, kas parakstīta 1951. gada 28. jūlijā Ženēvā [*Recueil des traités des Nations unies*, 189. sēj., 150. lpp., Nr. 2545 (1954)], ir stājusies spēkā 1954. gada 22. aprīlī. Tā ir papildināta ar 1967. gada 31. janvārī Ņujorkā parakstīto Protokolu par bēgļa statusu, kas stājies spēkā 1967. gada 4. oktobrī (turpmāk tekstā – "Ženēvas konvencija").

4 Saskaņā ar Ženēvas konvencijas 1. panta A daļas 2. punkta pirmo daļu termins "bēglis" ir attiecināms uz jebkuru personu, kas "sakarā ar labi pamatotām bailēm no vajāšanas pēc rases, reliģijas, tautības, piederības īpašai sociālai grupai pazīmēm vai politiskās pārliecības dēļ atrodas ārpus savas pilsonības valsts un nespēj vai sakarā ar šādām bailēm nevēlas izmantot šīs valsts aizsardzību; personu, kam nav pilsonības un kas, atrodoties ārpus savas iepriekšējās mītnes zemes, šādu notikumu rezultātā nespēj vai šādu baiļu dēļ nevēlas tajā atgriezties".

5 Minētās konvencijas 1. panta C daļas 5. punktā ir noteikts:

"Šo Konvenciju pārtrauc pielietot attiecībā uz jebkuru personu, kas atbilst A daļas noteikumiem, ja tā:

[..]

5. ilgāk nevar atteikties pakļauties savas pilsonības valsts aizsardzībai tādēļ, ka apstākļi, kuru sakarā tā tikusi atzīta par bēgli, vairs nepastāv;

ar noteikumu, ka šis paragrāfs [punkts] neattiecas uz bēgli, kas atbilst šī panta A (1) nodaļai [A daļas 1. punktam] un spēj uzrādīt pietiekami svarīgus iemeslus iepriekšējās vajāšanas sakarā, lai atteiktos pakļauties savas pilsonības valsts aizsardzībai."

Savienības tiesības

6 Direktīvas 2004/83 trešajā apsvērumā ir noteikts, ka "Ženēvas konvencija un protokols veido pamatu bēgļu aizsardzības starptautiski tiesiskajam režīmam".

7 Šīs direktīvas 1. pantā ir noteikts:

"Šīs direktīvas mērķis ir noteikt obligātos standartus, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, un piešķirtās aizsardzības saturu."

8 Šīs direktīvas 2. panta c) līdz e) punktā ir noteikts:

"Šajā direktīvā:

[..]

c) "bēglis" ir trešās valsts valstspiederīgais, kas, pamatoti baidoties no vajāšanas rases, reliģijas, tautības, politisko uzskatu vai piederības kādai noteiktai sociālai grupai dēļ, atrodas ārpus valsts, kuras valstspiederīgais viņš ir, un kas nespēj vai šādu baiļu dēļ nevēlas pieņemt minētās valsts aizsardzību, vai bezvalstnieks, kas, atrazdamies ārpus savas agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts, to pašu iepriekš minēto iemeslu dēļ nevar vai šādu baiļu dēļ nevēlas tajā atgriezties un uz kuru neattiecas 12. pants;

d) "bēgļa statuss" nozīmē, ka dalībvalsts atzīst trešās valsts valstspiederīgo vai bezvalstnieku par bēgli;

e) "persona, kas tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību" ir trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, ko nevar kvalificēt kā bēgli, bet attiecībā uz kuru ir sniegts pietiekams pamatojums, lai uzskatītu, ka attiecīgā persona, ja tā atgrieztos savā izcelsmes valstī vai ja bezvalstnieks atgrieztos savas agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valstī, tam draudētu reāls risks ciest būtisku kaitējumu, kā noteikts 15. pantā, un uz kuru neattiecas 17. panta 1. un 2. punkts, un kas nevar vai šāda riska dēļ nevēlas pieņemt minētās valsts aizsardzību."

9 Šīs pašas direktīvas 7. panta "Aizsardzības dalībnieki" 1. un 2. punktā ir noteikts:

"1. Aizsardzību var nodrošināt:

a) valsts vai

b) partijas vai organizācijas, ieskaitot starptautiskas organizācijas, kas kontrolē valsti vai būtisku valsts teritorijas daļu.

2. Aizsardzību parasti nodrošina, 1. punktā minētajiem dalībniekiem veicot saprātīgus pasākumus, lai novērstu vajāšanu vai smaga kaitējuma nodarīšanu, tostarp uzturot efektīvu tiesību sistēmu, lai atklātu, apsūdzētu un sodītu par darbībām, kas veido vajāšanu vai smagu kaitējumu, un pieteikuma iesniedzējam ir pieeja šādai aizsardzībai."

10 Direktīvas 2004/83 9. pantā "Vajāšanas darbības" ir noteikts:

"1. Vajāšanas darbībām Ženēvas konvencijas [1. panta A daļas] nozīmē jābūt:

a) pietiekami smagām to rakstura vai biežuma dēļ, lai tās veidotu cilvēka pamattiesību smagu pārkāpumu, jo īpaši tādu tiesību, no kuru aizsardzības nevar atkāpties saskaņā ar [1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās] Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 15. panta 2. punktu; vai

b) vairāku pasākumu, tostarp cilvēktiesību pārkāpumu, akumulācijai, kas ir pietiekami smagi, lai ietekmētu indivīdu līdzīgā veidā, kā minēts a) apakšpunktā.

2. Vajāšanas darbības, kas minētas 1. punktā, cita starpā var notikt kā:

a) fiziskas vai garīgas vardarbības darbības, ieskaitot seksuālu vardarbību;

[..].

3. Saskaņā ar 2. panta c) apakšpunktu ir jābūt saiknei starp 10. pantā minētajiem iemesliem un 1. punktā minētajām vajāšanas darbībām."

11 Šīs pašas direktīvas 11. panta "Izbeigšana" 1. punkta e) apakšpunktā un 2. punktā ir noteikts:

"1. Trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks izbeidz būt bēglis, ja viņš vai viņa:

[..]

e) vairs nevar atteikties no savas valstspiederības valsts aizsardzības, jo vairs nepastāv apstākļi, saistībā ar kuriem viņš vai viņa tika atzīts(-a) par bēgli;

[..].

2. Izskatot 1. punkta e) un f) apakšpunktu, dalībvalstis ņem vērā, vai apstākļu maiņa ir tik nozīmīga un vai tai ir tik pastāvīgs raksturs, ka bēgļa bailes no vajāšanas vairs nevar uzskatīt par pamatotām."

12 Minētās direktīvas 15. pantā "Smags kaitējums" ir noteikts:

"Smagu kaitējumu veido:

a) nāves sods vai tā izpilde vai

b) pieteikuma iesniedzēja spīdzināšana vai necilvēcīga pazemojoša izturēšanās pret viņu, vai necilvēcīga vai pazemojoša sodīšana izcelsmes valstī, vai

c) smagi un individuāli draudi civiliedzīvotāja dzīvībai vai veselībai plaši izplatītas vardarbības dēļ starptautisku vai iekšēju bruņotu konfliktu gadījumā."

13 Ar 2013. gada 21. decembri Direktīva 2004/83 tika aizstāta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.). Saskaņā ar šīs pēdējās direktīvas 50. apsvērumu Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste nav piedalījusies minētās direktīvas pieņemšanā un tai tā nav saistoša un nav jāpiemēro.

Apvienotās Karalistes tiesības

14 *Refugee or Person In Need of International Protection Regulations 2006* (2006. gada noteikumi par bēgļiem vai personām, kam nepieciešama starptautiska aizsardzība) 4. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

"1. Lemjot, vai persona ir bēglis vai persona, kurai ir tiesības saņemt humāno aizsardzību, aizsardzību pret vajāšanu vai smagiem kaitējumiem var nodrošināt:

a) valsts, vai

b) partijas vai organizācijas, ieskaitot starptautiskas organizācijas, kas kontrolē valsti vai būtisku valsts teritorijas daļu.

2. Aizsardzība parasti ir jāuzskata par piešķirtu, ja 1. punkta a) un b) apakšpunktā minētie subjekti veic saprātīgus pasākumus, lai novērstu vajāšanu vai smagus kaitējumus, uzturot efektīvu tiesību sistēmu, lai atklātu, apsūdzētu un sodītu par darbībām, kas veido vajāšanu vai smagu kaitējumu, un ja 1. punktā minētajai personai ir pieejama šāda aizsardzība."

15 *Immigration Rules* (Imigrācijas noteikumi) 338.A pantā ir noteikts:

"Saskaņā ar 334. pantu personai piešķirto bēgļa statusu atceļ vai nepagarina, ja ir piemērojama kāda no 339.A–339.AB panta normām. [..]"

16 Atbilstoši šo noteikumu 339.A pantam:

"Šis pants ir piemērojams, ja iekšlietu ministrs konstatē, ka ir izpildīts viens vai vairāki no šiem nosacījumiem:

[..]

v) persona nevar turpināt atteikties pieprasīt tās valstspiederības valsts aizsardzību, jo vairs nepastāv apstākļi, uz kuru pamata viņa tika atzīta par bēgli, vai

vi) attiecībā uz personu, kurai nav valstspiederības: tā var atgriezties savas pastāvīgās dzīvesvietas valstī pēc tam, kad vairs nepastāv apstākļi, kādos tā tika atzīta par bēgli;

iekšlietu ministrs v) un vi) apakšpunkta piemērošanas nolūkā pārbauda, vai apstākļu maiņa ir tik būtiska un ilgstoša, ka bēgļa bailes no vajāšanas vairs nevar uzskatīt par pamatotām."

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

17 OA ir Somālijas valstspiederīgais no Mogadišo [*Mogadiscio*] (Somālija). Viņš pieder pie *Reer Hamar* mazākuma klana.

18 20. gadsimta 90. gados OA un viņa toreizējā sieva vairākkārt cieta no *Hawiye* milicijas Mogadišo īstenotiem smagiem kaitējumiem un vardarbīgiem uzbrukumiem.

19 2001. gada laikā viņi bēga no Somālijas uz Keniju. Tajā pašā gadā toreizējā OA sieva ieradās Apvienotajā Karalistē un iepriekšējā punktā minētās vajāšanas rezultātā ieguva bēgļa statusu.

20 OA 2003. gadā devās uz Apvienoto Karalisti, un tur viņam tika piešķirts bēgļa statuss kā toreizējās sievas apgādājamajam.

21 2014. gada 8. jūlijā iekšlietu ministrs informēja OA par nodomu atņemt bēgļa statusu.

22 Ar 2016. gada 27. septembra lēmumu iekšlietu ministrs atcēla OA bēgļa statusu apstākļu maiņas dēļ viņa izcelsmes valstī un izslēdza viņu no humānās aizsardzības, pamatojoties uz valsts imigrācijas likumu, vienlaikus uzskatot, ka OA atgriešanās viņa izcelsmes valstī nepārkāpj Apvienotās Karalistes saistības saskaņā ar ECPAK 3. pantu.

23 OA šo lēmumu pārsūdzēja, ceļot prasību *First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)* (Administratīvā pirmās instances tiesa (Imigrācijas un patvēruma lietu palāta) (Apvienotā Karaliste). Šī tiesa vispirms pasludināja pirmo spriedumu, pilnībā noraidot OA prasību, un pēc tam, kad *Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)* (Administratīvā virstiesa (Imigrācijas un patvēruma lietu palāta) (Apvienotā Karaliste) šo spriedumu atcēla, pasludināja otro spriedumu, daļēji noraidot minēto prasību.

24 Pēc šī otrā sprieduma atcelšanas *Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)* (Administratīvā virstiesa (Imigrācijas un patvēruma lietu palāta)) tagad ir atkārtoti jāizskata OA prasība.

25 Iesniedzējtiesā iekšlietu ministrs apgalvo, ka viņam bija tiesības atcelt OA bēgļa statusu sakarā ar pastāvīgu apstākļu maiņu viņa izcelsmes valstī saskaņā ar Direktīvas 2004/83 11. panta 1. punkta e) apakšpunktu, jo, pēc viņa domām, mazākuma klani vairs neesot pakļauti vairākuma klana vajāšanai Mogadišo reģionā un valsts tur nodrošinot efektīvu aizsardzību. Šajā ziņā tā pamatojas uz konstatējumiem šīs pašas tiesas 2014. gada 3. oktobra spriedumā *MOJ* u.c. (Atgriešana Mogadišo):

> “ii) Parasti persona, kas ir “parasts civiliedzīvotājs” (proti, nav saistīts ar drošības spēkiem, nevienu valdības vai valsts pārvaldes elementu, vai jebkuru nevalstisku organizāciju vai starptautisku organizāciju), pēc prombūtnes atgriežoties Mogadišo, nesaskaras ar tādu reālu vajāšanas vai kaitējuma risku, kura dēļ būtu vajadzīga aizsardzība saskaņā ar ECPAK 3. pantu vai Direktīvas [2004/83] 15. panta c) punktu. [..]
>
> [..]
>
> vii) Persona, kas pēc prombūtnes atgriežas Mogadišo, meklēs savu pamatģimeni – ja viņai tāda ir un ja tā dzīvo pilsētā –, lai rastu atbalstu, tai palīdzot no jauna iemitināties un nodrošināt iztiku. Lai gan persona pēc atgriešanās var meklēt palīdzību arī pie sava klana locekļiem, kas nav tuvi radinieki, šāda palīdzība, visticamāk, tiks sniegta tikai vairākuma klana locekļiem, jo mazākuma klaniem, visticamāk, ir maz ko piedāvāt.
>
> viii) Dalības nozīmīgums klanā Mogadišo ir mainījies. Klani tagad var nodrošināt sociālā atbalsta mehānismus un palīdzēt nodrošināt iztiku, veicot mazāk aizsargfunkciju nekā iepriekš. Mogadišo nav milicijas klanu, nepastāv vardarbības un diskriminējošas attieksmes piederības pie noteikta klana dēļ, pat ne pret mazākuma klanu locekļiem.
>
> [..]
>
> xi) Tikai bez klana vai ģimenes atbalsta esošie, kuri nesaņem pārskaitījumus no ārvalstīm un kuriem nav reālu izredžu nodrošināt piekļuvi iztikas līdzekļiem, saskarsies ar iespējamību dzīvot apstākļos, kas ir sliktāki par tiem, kuri ir pieņemami humānas aizsardzības izpratnē.
>
> xii) Pierādījumi skaidri liecina, ka ne tikai tie, kuri ir no Mogadišo, tagad principā var atgriezties tur dzīvot un netikt pakļauti ne Direktīvas [2004/83] 15. panta c) punktā minētajam riskam, ne arī faktiskas nabadzības riskam. No otras puses, pārcelties uz Mogadišo personai, kas pieder pie mazākuma klana un kam nav iepriekšējas saiknes ar pilsētu, nav piekļuves līdzekļiem un nekāda cita klana, ģimenes vai sociāla atbalsta, visticamāk, nav reāli, jo, ņemot vērā, ka nav līdzekļu, lai

iekārtotu mājokli un saņemtu jebkāda veida pastāvīgu finansiālu atbalstu, pastāv nopietns risks, ka nebūs citas alternatīvas kā dzīvot pagaidu miteklī iekšzemē pārvietoto personu nometnē, kur ir reāla iespēja, ka būs jādzīvo apstākļos, kuri ir zem pieņemamiem humānajiem standartiem."

26 OA apstrīd šos konstatējumus un apgalvo, ka viņam joprojām ir pamatotas bailes no vajāšanas Mogadišo un ka Somālijas valsts iestādes nespēj viņu pasargāt no šādiem smagiem kaitējumiem. Šajā ziņā viņš atsaucas uz Apvienoto Nāciju Augstā komisāra bēgļu jautājumos [*United Nations High Commissioner for Refugees*] (*UNHCR*) 2014. gada jūnijā sniegto novērtējumu, saskaņā ar kuru drošības situācija Mogadišo joprojām rada nopietnas bažas attiecībā uz jautājumu par valsts aizsardzības pieejamību, jo mazākumtautību klani, it īpaši šajā pilsētā, joprojām ir ievērojami neizdevīgākā situācijā. Turklāt viņš apgalvo, ka iepriekšējā punktā minētais spriedums, kas nosaka valstij raksturīgas vadlīnijas, ir balstīts uz kļūdainu valsts aizsardzības interpretāciju, jo tas daļēji ir balstīts uz aizsardzību, ko nodrošina ģimene vai citi klana locekļi, kas ir privāto, nevis publisko tiesību subjekti.

27 Saskaņā ar lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu sniegto informāciju dažas Apvienotās Karalistes tiesas uzskata, ka pietiekamas aizsardzības pieejamība ir jāņem vērā gan tāda nosacījuma novērtēšanas posmā, kas attiecas uz "pamatotām vajāšanas bailēm", gan arī "aizsardzības" nosacījuma novērtēšanas posmā, uz ko prasītājs nevar vai nevēlas atsaukties; tomēr prasībām, kuras jāizpilda šajos divos posmos, ne vienmēr ir jābūt vienādām. Šīs tiesas uzskata, ka, lai arī šis otrais elements ir jānovērtē, ņemot vērā prasības, kas izriet no Direktīvas 2004/83 7. panta, šīs prasības tomēr nav piemērojamas pārbaudes laikā attiecībā uz pirmo elementu, kurā var ņemt vērā visus aizsardzības veidus un jo īpaši atbalstu, ko sniedz tostarp attiecīgās personas ģimene vai klans.

28 Attiecībā uz OA situāciju pēc iespējamas atgriešanās Mogadišo, iesniedzējtiesa uzskata, ka viņam būtu iespējas atrast darbu šajā pilsētā, pat ja tās būtu ierobežotas viņa ierobežotās mobilitātes dēļ. Turklāt OA varēja lūgt finansiālu atbalstu saviem minētajā pilsētā dzīvojošajiem radiniekiem, māsas, kuras pēdējā zināmā dzīvesvieta ir Dubaijā (Apvienotie Arābu Emirāti), un *Reer Hamar* klana dalībniekiem Apvienotajā Karalistē, vismaz tik ilgi, kamēr viņš pats varēs nodrošināt savas vajadzības Mogadišo.

29 Šādos apstākļos *Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)* (Administratīvā virstiesa (Imigrācijas un patvēruma lietu palāta)) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai "valstspiederības valsts aizsardzība" Direktīvas 2004/83 11. panta 1. punkta e) apakšpunkta un 2. panta e) apakšpunkta izpratnē ir jāsaprot kā valsts aizsardzība?

2) Vai, lemjot, vai pastāv pamatotas bailes no vajāšanas Direktīvas 2004/83 2. panta e) punkta izpratnē un vai saskaņā ar šīs direktīvas 7. pantu pastāv aizsardzība pret šādu vajāšanu, ir jāpiemēro "aizsardzības pārbaude" vai "aizsardzības izmeklēšana", un, ja tā, vai abos gadījumos to reglamentē vienādi kritēriji?

3) Vai, neaplūkojot nevalstisko organizāciju aizsardzības piemērojamību saskaņā ar Direktīvas 2004/83 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu un pieņemot, ka atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, aizsardzības efektivitāte vai pieejamība ir jānovērtē, tikai atsaucoties uz valsts struktūru aizsargājošajiem aktiem un funkcijām, vai arī jāņem vērā privātu (pilsoniskās sabiedrības) struktūru, piemēram, ģimeņu vai klanu, aizsardzības akti un funkcijas?

4) Vai (kā tas tiek pieņemts otrajā un trešajā jautājumā) kritēriji, kuri reglamentē "aizsardzības izmeklēšanu", kas jāveic, apsverot bēgļu statusa izbeigšanu Direktīvas 2004/83 11. panta 1. punkta e) apakšpunkta kontekstā, ir tādi paši, kādi ir piemērojami šīs direktīvas 7. panta kontekstā?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Ievada apsvērumi

30 Vispirms ir jānorāda, ka, lai gan saskaņā ar lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu sniegto informāciju OA tika atzīts par bēgli vardarbīgu vajāšanas darbību dēļ, kurām viņš 1990. gados bija pakļauts kā minoritāšu klana dalībnieks Mogadišo un kuras veica šajā pilsētā esošā vairākuma klana milicija, no šīs pašas informācijas izriet, ka pa šo laiku notikušo izmaiņu rezultātā "Mogadišo nav klanu miliciju, nav klanu vardarbības, nav diskriminācijas klanu piederības dēļ, pat attiecībā uz minoritāšu klanu locekļiem". Šajā ziņā minētais lūgums, šķiet, ir balstīts uz apsvērumu, ka Somālijas Federatīvā Republika tagad principā nodrošina pietiekamu aizsardzību pret vajāšanas darbībām, ko, neskatoties uz to, var papildināt ar aizsardzību, ko nodrošina tādi privāto tiesību subjekti kā ģimene un klans. Šajā kontekstā iesniedzējtiesa uzsver, ka, ja Somālijas valstspiederīgajiem, kuri atgriežas Mogadišo, nav finansiāla vai cita atbalsta no ģimenes vai klana, tad "atgriežoties, viņiem nebūs reālu iztikas iespēju [un] viņi saskarsies ar dzīvi apstākļos, kas neatbilst humānās aizsardzības standartiem".

31 Pēc šī precizējuma no šīm pašām norādēm izriet, ka OA apstrīd iesniedzējtiesas konstatējumus, kas apkopoti iepriekšējā punktā, apgalvojot, ka viņam joprojām ir pamatotas bailes tikt vajātam Mogadišo un ka Somālijas valsts iestādes nevar viņu aizsargāt pret šādām vajāšanas darbībām. Turklāt Francijas valdība tiesas sēdē apgalvoja, ka šīs tiesas konstatējumi par aizsardzību, ko nodrošina šīs iestādes, un vajāšanas riska neesamību vairs neatbilst pašreizējai situācijai Somālijā.

32 Šādos apstākļos iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai pēc atgriešanās Mogadišo OA var tikt pakļauts vajāšanas darbību riskam.

Par ceturto jautājumu

33 Ar ceturto jautājumu, kas ir jāizskata vispirms, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2004/83 11. panta 1. punkta e) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šajā tiesību normā paredzētajai "aizsardzībai" attiecībā uz bēgļa statusa izbeigšanos ir jāatbilst tādām pašām prasībām kā tās, kuras attiecībā uz šī statusa piešķiršanu izriet no šīs direktīvas 2. panta c) punkta, lasot to kopsakarā ar šīs direktīvas 7. panta 1. un 2. punktu.

34 Šajā ziņā minētās direktīvas 11. panta 1. punkta e) apakšpunktā ir noteikts, ka trešās valsts pilsonim tiek izbeigts bēgļa statuss, ja viņš vai viņa "vairs nevar atteikties no savas valstspiederības valsts aizsardzības, jo vairs nepastāv apstākļi, saistībā ar kuriem viņš vai viņa tika atzīts(-a) par bēgli.

35 Šajā noteikumā, tāpat kā Ženēvas konvencijas 1. panta C daļas 5. punktā ir paredzēts, ka bēgļa statuss tiek zaudēts, ja apstākļi, saistībā ar kuriem šis statuss tika piešķirts, vairs nepastāv, proti, citiem vārdiem, ja vairs nav izpildīti bēgļa statusa piešķiršanas nosacījumi. Tā kā Direktīvas 2004/83 11. panta 1. punkta e) apakšpunktā ir noteikts, ka valstspiederīgais "vairs nevar atteikties" no savas valstspiederības valsts aizsardzības, tas nozīmē, ka attiecīgā "aizsardzība" ir tāda pati kā līdz šim trūkstošā, proti, aizsardzība pret vajāšanas darbībām, kas tiek veiktas, pamatojoties vismaz uz vienu no šīs direktīvas 2. panta c) punktā uzskaitītajiem pieciem iemesliem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 2. marts, *Salahadin Abdulla* u.c., C-175/08, C-176/08, C-178/08 un C-179/08, EU:C:2010:105, 65. un 67. punkts).

36 Tādējādi apstākļi, kas pierāda izcelsmes valsts nespēju vai, tieši pretēji, tās spēju nodrošināt aizsardzību pret vajāšanas darbībām, ir izšķirošais faktors vērtējumā, kura rezultātā tiek piešķirts vai attiecīgā gadījumā, simetriski – izbeigts bēgļa statuss. Šāda izbeigšana tādējādi nozīmē, ka apstākļu maiņas dēļ vairs nepastāv iemesli, kuru dēļ tika piešķirts bēgļa statuss (spriedums, 2010. gada 2. marts, *Salahadin Abdulla* u.c., C-175/08, C-176/08, C-178/08 un C-179/08, EU:C:2010:105, 68. un 69. punkts).

37 Ņemot vērā simetriju, kas noteikta Direktīvā 2004/83 starp bēgļa statusa piešķiršanu un izbeigšanu, aizsardzībai, kura var izslēgt bēgļa statusa piešķiršanu saskaņā ar šīs direktīvas 2. panta c) punktu vai izraisīt bēgļa statusa izbeigšanu saskaņā ar tās 11. panta 1. punkta e) apakšpunktu, ir jāatbilst tām pašām prasībām, kas tostarp izriet no minētās direktīvas 7. panta 1. un 2. punkta.

38 Lai secinātu, ka attiecīgā bēgļa bailes no vajāšanas vairs nav pamatotas, kompetentajām iestādēm, ņemot vērā Direktīvas 2004/83 7. panta 2. punktu un šī bēgļa individuālo situāciju, ir jāpārbauda, ka attiecīgais subjekts vai subjekti, kas piešķir aizsardzību šī 7. panta 1. punkta izpratnē, ir veikuši saprātīgus pasākumus, lai aizkavētu vajāšanu, tostarp uzturot efektīvu tiesību sistēmu, lai atklātu, apsūdzētu un sodītu par darbībām, kas veido vajāšanu, un ka attiecīgajam valstspiederīgajam bēgļa statusa atņemšanas gadījumā būs pieejama šāda aizsardzība (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 2. marts, *Salahadin Abdulla* u.c., C-175/08, C-176/08, C-178/08 un C-179/08, EU:C:2010:105, 70. un 74. punkts).

39 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz ceturto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/83 11. panta 1. punkta e) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šajā noteikumā paredzētajai "aizsardzībai" attiecībā uz bēgļa statusa izbeigšanos ir jāatbilst tādām pašām prasībām kā tās, kas attiecībā uz šī statusa piešķiršanu izriet no šīs direktīvas 2. panta c) punkta, lasot to kopsakarā ar tās 7. panta 1. un 2. punktu.

Par pirmo, otro un trešo jautājumu

40 Ar pirmo, otro un trešo jautājumu, kas ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2004/83 11. panta 1. punkta e) apakšpunkts, lasot to kopsakarā ar tās 7. panta 2. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka iespējamais sociālais un finanšu atbalsts, kuru nodrošina tādi privāto tiesību subjekti kā attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā ģimene vai klans, atbilst no šiem noteikumiem izrietošajām aizsardzības prasībām, un vai šāds atbalsts ir atbilstošs, lai novērtētu valsts nodrošinātās aizsardzības efektivitāti vai pieejamību šīs direktīvas 7. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē, vai lai saskaņā ar šīs direktīvas 11. panta 1. punkta e) apakšpunktu, lasot to kopsakarā ar tās 2. panta c) punktu, noteiktu, vai joprojām pastāv pamatotas bailes tikt vajātam.

41 Šajā ziņā ir jāpārbauda, pirmkārt, vai sociālo un finanšu atbalstu, kuru nodrošina tādi privāto tiesību subjekti kā attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā ģimene vai klans, var uzskatīt par tādu, kas atbilst aizsardzības prasībām, kuras izriet no Direktīvas 2004/83 11. panta 1. punkta e) apakšpunkta, lasot to kopsakarā ar tās 7. panta 2. punktu.

42 Saskaņā ar šīs direktīvas 2. panta c) punktu trešās valsts valstspiederīgajam viņa izcelsmes valstī pastāvošo apstākļu dēļ ir jāsastopas ar pamatotām bailēm no vajāšanas pret viņu, pamatojoties vismaz uz vienu no šajā noteikumā uzskaitītajiem pieciem iemesliem. Šie apstākļi pierāda, ka šī trešā valsts neaizsargā savu valstspiederīgo no vajāšanas darbībām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 2. marts, *Salahadin Abdulla* u.c., C-175/08, C-176/08, C-178/08 un C-179/08, EU:C:2010:105, 56. un 57. punkts).

43 Kā ģenerāladvokāts būtībā ir norādījis secinājumu 58. punktā un kā tas ir minēts arī šī sprieduma 38. punktā, minētās direktīvas 11. panta 1. punkta e) apakšpunktā paredzētā aizsardzība ir precizēta tās 7. panta 2. punktā, saskaņā ar kuru "[a]izsardzību parasti nodrošina, 1. punktā minētajiem dalībniekiem veicot pamatotus pasākumus, lai novērstu vajāšanu vai smaga kaitējuma ciešanu, tostarp uzturot efektīvu tiesību sistēmu, lai atklātu, apsūdzētu un sodītu par darbībām, kas veido vajāšanu vai smagu kaitējumu, un pieteikuma iesniedzējam ir pieeja šādai aizsardzībai".

44 Ņemot vērā šo formulējumu, Direktīvas 2004/83 11. panta 1. punkta e) apakšpunktā, lasot to kopsakarā ar šīs direktīvas 7. panta 2. punktu, prasītā aizsardzība norāda uz trešās valsts, kuras valstspiederība ir attiecīgajai personai, spēju novērst vai sodīt vajāšanas darbības minētās direktīvas izpratnē (šajā nozīmē

skat. spriedumu, 2010. gada 2. marts, *Salahadin Abdulla* u.c., C-175/08, C-176/08, C-178/08 un C-179/08, EU:C:2010:105, 59., 67. un 68. punkts). Turklāt minētais 7. panta 2. punkts attiecas uz pasākumiem, kas veikti, lai novērstu vajāšanas darbības, kā arī uz efektīvas tiesību sistēmas esamību, kura ļauj atklāt, apsūdzēt un sodīt par šādām darbībām.

45 Direktīvas 2004/83 9. panta, kurā ir definēti faktori, kas ļauj kvalificēt aktus par vajāšanu, 1. punktā ir precizēts, ka attiecīgajiem faktiem ir jābūt "pietiekami smagiem" to rakstura vai biežuma dēļ, lai tie veidotu "cilvēka pamattiesību smagu pārkāpumu", vai vairāku pasākumu akumulācijai, kas ir "pietiekami smagi", lai ietekmētu indivīdu līdzīgi "cilvēka pamattiesību smagam pārkāpumam". Šīs direktīvas 9. panta 3. punktā ir piebilsts, ka ir jābūt saiknei starp tās 10. pantā minētajiem vajāšanas iemesliem un minētajām vajāšanas darbībām.

46 Vienkāršs sociāls un finansiāls atbalsts, kurš ir minēts lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu un kurš tiek sniegts attiecīgajam trešās valsts valstspiederīgajam, pats par sevi nevar nedz novērst vajāšanas darbības, nedz atklāt, apsūdzēt un sodīt par šādām darbībām un līdz ar to nevar tikt uzskatīts par tādu, kas nodrošina Direktīvas 2004/83 11. panta 1. punkta e) apakšpunktā, lasot to kopsakarā ar šīs direktīvas 7. panta 2. punktu, prasīto aizsardzību. Tā tas it īpaši ir tāpēc, ka šajā gadījumā minētā sociālā un finansiālā atbalsta mērķis, šķiet, ir nevis nodrošināt OA aizsardzību pret šādiem aktiem, bet gan palīdzēt viņam no jauna apmesties Mogadīšo.

47 Šādos apstākļos tādu sociālo un finansiālo atbalstu, kurš ir minēts lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu un kuru nodrošina attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā ģimene vai klans, nevar uzskatīt par tādu, kas nodrošina aizsardzību pret vajāšanas darbībām šo noteikumu izpratnē.

48 Otrkārt, no tā izriet, ka šādam sociālajam un finansiālajam atbalstam nav nozīmes, novērtējot valsts nodrošinātās aizsardzības efektivitāti vai pieejamību Direktīvas 2004/83 7. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē.

49 Tas tā ir vēl jo vairāk tāpēc, ka vienkāršas ekonomiskas grūtības principā neietilpst "vajāšanas" jēdzienā Direktīvas 2004/83 9. panta izpratnē, līdz ar to šādam sociālam un finansiālajam atbalstam, kura mērķis ir novērst šādas grūtības, principā nebūtu jāietekmē valsts aizsardzības pret vajāšanas darbībām pietiekamības vērtējums.

50 Šajā gadījumā, tā kā Tiesas rīcībā esošajos lietas materiālos nav informācijas, kas ļautu uzskatīt, ka ekonomiskās grūtības, ar kurām OA varētu saskarties pēc atgriešanās Mogadīšo, ir uzskatāmas par vajāšanas darbību izpausmi minētās direktīvas 9. panta izpratnē, uz tām neattiecas jēdziens "vajāšana" šī panta izpratnē, kas pamatotu bēgļa statusa piešķiršanu un saglabāšanu.

51 Turklāt, lai gan Francijas valdība tiesas sēdē norādīja, ka ārkārtīgi sarežģīts materiālais stāvoklis var būt svarīgs papildu aizsardzības piešķiršanā, tomēr no lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ietvertajām norādēm izriet, ka pamatlieta un Tiesai iesniegtie jautājumi attiecas nevis uz to, vai OA var tikt piešķirts alternatīvās aizsardzības statuss, bet gan uz viņa bēgļa statusa izbeigšanos. Šajā ziņā jāprecizē, ka prejudiciālajos jautājumos izdarītā atsauce uz Direktīvas 2004/83 2. panta e) punktu, kurā ir definēta "persona, kas tiesīga uz alternatīvo aizsardzību", ņemot vērā iesniedzējtiesas sniegtos paskaidrojumus un visus Tiesas rīcībā esošos lietas materiālus, ir jāsaprot kā atsauce, kas attiecas uz šīs direktīvas 2. panta c) punktu un kas tādējādi attiecas tikai uz prasītāja pamatlietā bēgļa statusa izbeigšanos.

52 Turklāt, tā kā iesniedzējtiesas jautājumi bija jāsaprot tādējādi, ka tie ir vērsti uz to, lai noskaidrotu, vai, ciktāl Mogadīšo klani papildus sociālajam un finansiālajam atbalstam var sniegt arī aizsardzību drošības veidā, šāda aizsardzība var tikt ņemta vērā, lai pārbaudītu, vai valsts nodrošinātā aizsardzība atbilst prasībām, kas tostarp izriet no Direktīvas 2004/83 7. panta 2. punkta, ir jāatgādina, ka, lai noteiktu, vai bēgļa bailes no vajāšanas vairs nav pamatotas, aizsardzības sniedzējs vai sniedzēji, uz kuru pamata tiek vērtētas faktiskās apstākļu izmaiņas izcelsmes valstī, saskaņā ar šīs direktīvas 7. panta 1. punkta a) un

b) apakšpunktu ir vai nu pati valsts, vai arī partijas vai organizācijas, ieskaitot starptautiskas organizācijas, kas kontrolē valsti vai būtisku valsts teritorijas daļu (spriedums, 2010. gada 2. marts, *Salahadin Abdulla* u.c., C-175/08, C-176/08, C-178/08 un C-179/08, EU:C:2010:105, 74. punkts).

53 Saskaņā ar šī sprieduma 38. un 43.–46. punktā atgādinātajām prasībām šāda aizsardzība drošības veidā katrā ziņā nevar tikt ņemta vērā, lai pārbaudītu, vai valsts aizsardzība atbilst prasībām, kas tostarp izriet no minētās direktīvas 7. panta 2. punkta.

54 Treškārt, iesniedzējtiesa jautā Tiesai, vai tāda sociāla un finansiāla atbalsta esamība, kuru sniedz attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā ģimene vai klans, tomēr var tikt ņemta vērā, lai saskaņā ar Direktīvas 2004/83 11. panta 1. punkta e) apakšpunktu, lasot to kopsakarā ar tās 2. panta c) punktu, noteiktu, vai joprojām pastāv pamatotas bailes no vajāšanas. Saskaņā ar šo interpretāciju, ko izmanto dažas Lielbritānijas tiesas, sociālais un finansiālais atbalsts, kuru sniedz attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā ģimene vai klans, neatkarīgi no aizsardzības prasībām, kas izriet no pirmā no šiem noteikumiem, lasot to kopā ar šīs direktīvas 7. panta 2. punktu, varētu izslēgt šādas bailes.

55 Saskaņā ar Direktīvas 2004/83 2. panta c) punktu bēglis tostarp ir trešās valsts valstspiederīgais, kas atrodas ārpus valsts, kuras piederīgais viņš ir, "jo viņš pamatoti baidās no vajāšanas" rases, reliģijas, tautības, politisko uzskatu vai piederības kādai noteiktai sociālai grupai dēļ, un kas nespēj vai "šādu baiļu dēļ" nevēlas pieņemt šīs valsts "aizsardzību". Ja apstākļi, kas pamato šādas bailes, vairs nepastāv, bēgļa statuss saskaņā ar šīs direktīvas 11. panta 1. punkta e) apakšpunktu var beigties.

56 Šajā ziņā ir jānorāda, ka Direktīvas 2004/83 2. panta c) punktā paredzētie nosacījumi, kas attiecas uz bailēm tikt vajātiem un aizsardzību, ir cieši saistīti. Aizsardzība, uz kuru ir atsauce šajā tiesību normā, kā izriet no šī sprieduma 47. punkta, ir aizsardzība pret vajāšanas darbībām.

57 Tādējādi Tiesa jau ir nospriedusi, ka, ja attiecīgajam valstspiederīgajam viņa izcelsmes valstī pastāvošo apstākļu dēļ ir pamatotas bailes no vajāšanas, kas pret viņu var tikt veikta, pamatojoties vismaz uz vienu no pieciem iemesliem, kuri uzskaitīti Direktīvas 2004/83 2. panta c) punktā, šie apstākļi pierāda, ka attiecīgā trešā valsts neaizsargā savu valstspiederīgo pret vajāšanas darbībām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 2. marts, *Salahadin Abdulla* u.c., C-175/08, C-176/08, C-178/08 un C-179/08, EU:C:2010:105, 57. un 58. punkts). Trešās valsts valstspiederīgo, kas faktiski ir aizsargāts pret vajāšanas darbībām šīs tiesību normas izpratnē, nevar uzskatīt par tādu, kurš pamatoti baidās no vajāšanas.

58 Turklāt šie paši apstākļi, kas pierāda, ka attiecīgā trešā valsts neaizsargā savu valstspiederīgo no vajāšanas, ir iemesls tam, ka šis valstspiederīgais nevar vai viņam ir pamatots atteikums pieprasīt viņa izcelsmes valsts aizsardzību minētās tiesību normas izpratnē, proti, šīs valsts spējas novērst vai sodīt par vajāšanas darbībām izpratnē (spriedums, 2010. gada 2. marts, *Salahadin Abdulla* u.c., C-175/08, C-176/08, C-178/08 un C-179/08, EU:C:2010:105, 59. punkts).

59 Tādējādi, lai noteiktu, vai attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais pamatoti baidās no vajāšanas savā izcelsmes valstī Direktīvas 2004/83 2. panta c) punkta izpratnē, ir jāņem vērā aizsardzības pret vajāšanas darbībām esamība vai neesamība šajā trešā valstī.

60 Tomēr aizsardzība pret trešā valstī pastāvošām vajāšanas darbībām ļauj secināt, ka nepastāv pamatotas bailes no vajāšanas šī noteikuma izpratnē, tikai tad, ja tā atbilst prasībām, kas tostarp izriet no šīs direktīvas 7. panta 2. punkta.

61 Tā kā minētās direktīvas 2. panta c) punktā paredzētie nosacījumi saistībā ar bailēm tikt vajātam un aizsardzību pret vajāšanas darbībām, kā tas izriet no šī sprieduma 56. punkta, ir cieši saistīti, tie nevar tikt izvērtēti atkarībā no atsevišķa aizsardzības kritērija, bet tie ir jāizvērtē, ņemot vērā it īpaši šīs pašas direktīvas 7. panta 2. punktā paredzētās prasības.

62 Turklāt it īpaši no Direktīvas 2004/83 1. panta izriet, ka ar šo 7. panta 2. punktu ir noteiktas minimālās prasības attiecībā uz aizsardzību pret vajāšanas darbībām attiecīgās personas trešā izcelsmes valstī, kas attiecīgā gadījumā var kavēt šai personai piešķirt bēgļa statusu. Interpretācija, saskaņā ar kuru šajā trešā valstī esošā aizsardzība var izslēgt pamatotas bailes tikt vajātam pat tad, ja tā neatbilst šīm prasībām, varētu apdraudēt šajā pēdējā minētajā tiesību normā noteiktās minimālās prasības.

63 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo, otro un trešo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/83 11. panta 1. punkta e) apakšpunkts, lasot to kopsakarā ar tās 7. panta 2. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka iespējamais sociālais un finanšu atbalsts, kuru nodrošina tādi privāto tiesību subjekti kā attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā ģimene vai klans, neatbilst no šiem noteikumiem izrietošajām aizsardzības prasībām un tāpēc tas nav atbilstošs, lai novērtētu valsts nodrošinātās aizsardzības efektivitāti vai pieejamību šīs direktīvas 7. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē vai lai saskaņā ar minētās direktīvas 11. panta 1. punkta e) apakšpunktu, lasot to kopsakarā ar tās 2. panta c) punktu, noteiktu, vai joprojām pastāv pamatotas bailes tikt vajātam.

Par tiesāšanās izdevumiem

64 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

1) **Padomes Direktīvas 2004/83/EK (2004. gada 29. aprīlis) par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu 11. panta 1. punkta e) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šajā noteikumā paredzētajai "aizsardzībai" attiecībā uz bēgļa statusa izbeigšanos ir jāatbilst tādām pašām prasībām kā tās, kuras attiecībā uz šī statusa piešķiršanu izriet no šīs direktīvas 2. panta c) punkta, lasot to kopsakarā ar tās 7. panta 1. un 2. punktu.**

2) **Direktīvas 2004/83 11. panta 1. punkta e) apakšpunkts, lasot to kopsakarā ar tās 7. panta 2. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka iespējamais sociālais un finanšu atbalsts, kuru nodrošina tādi privāto tiesību subjekti kā attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā ģimene vai klans, neatbilst no šiem noteikumiem izrietošajām aizsardzības prasībām un tāpēc tas nav atbilstošs, lai novērtētu valsts nodrošinātās aizsardzības efektivitāti vai pieejamību šīs direktīvas 7. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē vai lai saskaņā ar minētās direktīvas 11. panta 1. punkta e) apakšpunktu, lasot to kopsakarā ar tās 2. panta c) punktu, noteiktu, vai joprojām pastāv pamatotas bailes tikt vajātam.**

[Paraksti]